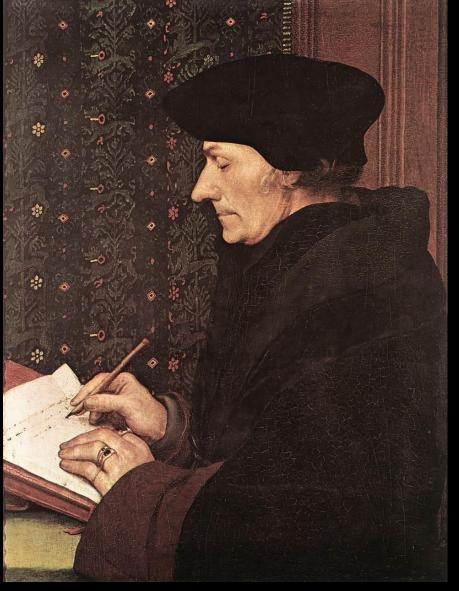
REFORMATION IMAGES

21H.343J / CC.120J Spring 2016

This image is in the public domain.

This image is in the public domain.

Hans Holbein the Younger, *Erasmus*, 1523

Albrecht Dürer, Erasmus, 1526

RELEVANCE AND ROTERODA MO

recognitum & emendatum, no folum ad græcam ueritatem, uerumetiam ad multorum utriul of linguz codicum, corumq ucterum fimul & emendatorum fidem, postremo ad probatiffimorum autorum citationem, emendarionem & interpretationem pracipue, Origenis, Chry fostomi, Cyrilli, Vulgarij, Hieronymi, Cypriani, Ambrofij, Hilarij, Augusti, ni,unacu Annotationibus,quæ lectorem doceant, quid qua ratione mutatum fit. Quilquis igitur amas ucram Theolo/ giam, lege, cogno fee, ac deinde iudica. Neg: statim offendere, fi quid mutatum offenderis, fed expende, num in melius mutatum fit.

APVD INCLYTAM GERMANIAE BASILAEA M.

CVM PRIVILEGIO MAXIMILIANI CAESARIS AVGVST, NE QVIS ALIVS IN SACRA ROMA-NI IMPERII DITIONE, INTRA QVATV OR ANNOS EXCVDAT, AVT ALIBE EXCVSVM IMPORTET.

ANOKAAITIE

מאונאסט דה לפונטיטידים עומו דמעדע, אטע אבי זמ עונו, טרמ עוו חישל מיז טר דעץ עע אין איי αδελφωμ σου προφητώμ, Ο τωμ τκρούντωμ τους λόγους τοῦ βιδλίου τούτου. Το Αιώ אסיזשר אין ארפסאדנומה ד גופאוש דשדטע. שדו หณะอุธร รัญบ่อ ชีวาม.0 นอาหญา นอาหพอนาย รัก. พ่อ ยังสฉีม,อังสองสัมน์ราเพ่อ อภีพณอรอาพณ שטוידש צדו, אסין ל מזוסה מזומטאידש צדו. אטי ίδου ερχομαι ταχύ, και ο μισθός μου μετ בעסט מדסל צימע נאמשש שר לי צריסף משדטיל ESOU. Ey w EILI ד, a, HI TO. W. apx H, HI TELOSO mewrog, Ngi) "XarO'. Managioi oi moiouv / דות דמה קידא אל אידא איז אים בשמע א לא טעטים אנו אלע צהו דם בעאסט ליאט אלו אייני אער אייני אייניאנטו סוף צומצאטשטוף צוב ד׳ שטאוף. בגש ים ו אמשוב אפין הו שמקוומא היו, אמנ דיפייטי, אמנ הו שטיפון, אין ייו צולטאסאמדרמן, אמו שמק 'ם פואשט, אמו חסו Ep fevdog. Eye THEOTE Emerila top a Wel λόμμου μαρτυςποαι υμιμ ταυτα τουs en! אאוסימוק. בין עי בועו פיון אומין די איטר אס למ 618, 6 as he ran meds, noi coloride. noi + nveu μα και κνύμφη λέγουση μελθε και δακέωμ בוהמדעובאלי אמנ ל לין שָׁרָגאלידע. אמנ ל שלי 294 אשף, אמגנטיידט ז יל שף זשונ לשקנמף, סיורי μαςτυρούμαι γούρ παν τι απούοντι τούς λό! רטע הפסט אנומג אוהאוטעולדש. צוווג בשוווא אריז אמעות בהוטאיסט ט טנטגיה מעד אמא אאון Jas Tas זיז למע שלוימה ליפוראוים דב Twit u דוב מקמוףא מאיד אלושט בוצא ל הפסקאונימב קמידאב, מקשובאיסים ל שולב זי עובר משדה מיד BiGLOU JUNG, HOLL TO LEWS a YING, ROLTW YE γεαμμειώμαν ου βισλίω τουτω. λέγαδ μαςτα εωμ ταυταναί ίεχομαι Ταχυ, αμίν. ναι, ίει Xou HUGIETHEOT. K Xagis TO HUGIOU HUGU THI ZOI XPIETOY μετά ωάντων υμώρ. Αμίω.

APOCALYPSIS

angeli qui mihi hac oftendebat. Et dicitmihi. Vide ne feceris. Coferuus em ruus fu,& fratru ruoz pphetarz & eoz qui feruant uerba pphetia libri huius. Deum adora. Et dicit mihi. Ne fignaueris uerba prophetiæ libri huius. Te pus enim prope eft. Quinocet, noceat adhuc, & qui in fordibus eft, fordefcar adhuc,& qui iustus eft, iustificetur ad/ huc. & fetus fetificetur adhuc. & ecce ue nio cito. & merces mea mecu eft, ut redda unicuiq; ut opus illius erit. Ego fum alpha & a, primus & nouiffimus, prin cipium & finis. Beati qui feruant mandata illius ut sit potestas eorum in ligno uitæ.& per portas intrent in ciuita tem. Foris autem canes & uenefici & impudici & homicida & idolis feruien res, & omnis qui amat & facit mendacium.Ego Ielus mili angelu meu teltifi cari uobis hæc in ecclefijs. Ego fum ger nus & radix Dauid, stella splendida & matutina. Et fpiritus & fponfa dicunt, ueni.Et qui audit dicat ueni.Et qui fitit ueniat,& qui uult, accipiat aquam uitæ gratis. Contestor enim omni audienti uerba pphetiælibri huius. Si quis appoluerit ad hæc, apponet deus fuper il lum plagas scriptas in libro isto. Et si qs diminuerit de uerbis libri pphetiæ hur jus, auferet deus parté eius de libro uitæ,& decivitare fancta, & de his g fcrij pra funt in libro ifto. Dicit qui testimo niu phibet iftoy. Etia uenio cito. A me. Etiam Veni dne Iefu. Gratia dni noftri lefu Christi cu oibus uobis. Amen.

Finis Teftamenti totius ad græcă ueritatě uerufliffimorúq: Codicum Latinoz fidem & ad pbatiffimorz authorú citationé & interpretationem accu rate recogniti, opera fludioq: D. Erafmi Roterodami.

Erasmus, Novum Instrumentum, 1516 edition, first and last pages.

Pritina.beb. Ter.beb. Job. thi. Trafla. 16. 10ie. *procedunt * ficut tede יהלכו זכירורי' אש יתשלטו ו'גדר פלט *de naribus cius * pcedit "fumo: *ficut olle" fuccèfe מנחיריו יצא עשון ' כדוד נפוח ייד גבח יאנסן : ינפשו נחלים יתיהט להמ 'atep feruentis." Halitus '& flima 'de ore es"egre וולרב ' לפיו " יצא : " בצוארו "צור

יריון עז "ולפניו תדוץ דאבה ו אווצוז פפלי בשרו דבקו ליצוק עליו 'בצה' רוץ בַּלייִפוט : יֹרָבו יַצוק בְּטוֹ אָבָן יָצַלייָצּק

ורצוק לפלח ' תַהְתִית ו' מָשָׁתו' צַשָּׁא ינורו: אילים : משברים יתחטאו: נור מטא ששינהו הדב בלי תקום הנית נשנימום טַסַע ושריתו 'יחשב' לתבן ברול 'מה נפג לעין רפבון נחושה ו לאיבריהנו שבהסשנ טַיָש בָרַה בן'פשת 'לפש' נהפכולו "אַכְנֵי יהָבּר "קַלַע : ' כָּקָשׁ ' נָרָשָׁבו י תותח וישהק "לרעש ' בירון : "תחתיו שחק ימלודי 'מרש', ירפר מרוץ' עלי 'מרי נפי יטיטו " זַרְתִיחַ 'בָּסִיר 'מצולה יים ^{מרץ בהח} ישים 'בפרקתה : ' אחריו ' ואיר ישום' רבח נתיב, "יהשב "תהום" לשיבה ו אור "נתב אין על עפר פשלו, "הַעַשוּ ' לְבָלָר 'הָרם שוב חתו את כל נבה יראה יורוא כלך שהיחת 280 עליכל בני שהיו:

במק. thit: איוב את יהיה ווות יואבר ו'היעתר' כי' כל'תוכל אמר יכו ולא יבצר כפר סופה ו 'פי זה פורסו וסי פעלים' עצה' כלי דעת לכן צלסיצין הַנְּרְתִי וֹלא אָבִין 'נְפְלָאוֹת 'טָפָנִי 'דֵע'צִר ולא אָדָע ו 'שַׁפַע' נָא ' ואַנכי 'ניז' פָלַא אדבר אשאלך והודיעני וידנישאל לשפע" אזן שפעתיך, 'ושתה עיני ראתר ז' על ' ק' אטאס יראה מאס ינחטתי, 'על' עפר' ואפר : 'ויהי 'היה אתר 'דבר ' יהוה ' את 'הדברים האלה אל איוב, יואטר יהוה ' אל אליפז 'התיכני,' הרח' אפי בר ובשני רעיך, 'כי לא דברתם שנה' כזה

Traf. Bre.ler.. chiter.lating

nis "accentic : ococococ

pennas'atdere facit:

ditur." In collo cius 0000

territi" purgabun

putndu?es."No'fugabi

erunt'radis'folis: &'fler-

fum^p quali fene (centem

Soulls"te hter cogita

ntial*Ideo'infipici

foculus meus 4 videt te

B

accente: a laciantur craticale ignies in un unaidens, ale dispercientes i gines music, in parti fumme camins access ipte bus cins procedit ous dorrer lamonician namic aspino random mi carbonit. als cino carboncation it to at international state at the second state and the second state at t cius posocilis, in ät collo cius bei, reg dopro la megifetas, it le reaxiae arre inita

tar poolitat ante cum curris perdite, ta fas d'empie, junfeld'et dortes reigice erabien, en morabitur * fortitudo : "Ofsoë ei/precedit"ege/ flas," Mêbta "carntú ciur nes de cospetto cina coberdite fiet effentit אור א שטעמדור מידט אובלאמולטו, באדטעונו לדים coheretra fibi' Mittet'co um ab omenchen. con eine idnentiet u vie in enstuesiersten inneren mimmen unter tra eŭ fulmina: Stad loci akii*nö*feretar.*Cor ei? lapier fent alle ficut incas iputiats. chaffange indurabieur tanoji lapis: Alder, Trees & Course Seguer incharter - seasoners *Siltingetur*čjumalieas toris'incus.*Cufubiatus tion beibio ödrupedib? in fra fnetit:4 timebút "angeli: Borrow Delles Inclus Tergements int for allegia **ACCEPTOTION** lancee: in ourseriousa arte higgas, whit was thisse Cu^papphenderit euⁿglas dius ? fublihere'nö pote hafta feblaram a thocace.reputanie die m. ferri auf Fine imagelies ale schana . byster per my sidaran nit men 'hafta' negi tho 401 00 åt et ligent putratt.ecpataut aping ras.'Reputabit ci' qui pas leas ferru: 20 quali lignui fa , Xalais di Gare foles vates. evelu mitika die feelt:

non vulnerabites arme en Ast pair Xigtis , in par Trair Ce dayin Tibe Xabatas euvurlagittan?? in fipu laverii fut'er lapides' füs ve calamit reporterifit malici: veridet ic ratain iterilisons o oreas. ratanta dene Quali fipuli eftima ne igniferant. ne igniferam. fect eine obeinfi acutt em bit* malleu :* & deridebit *vibrantê/hafti.*Sab ibo actoria entre le surum marts in illum fout laten, indedes net fibi*anrum*quafi coo *Intum.*Fernelcere faciet fervere facit abeilli tag officia ferrarà repatatale a ăfi ollă pfundă maris: 5 "ponet" ăfi că vagneta sulifăt." Poft en v lucebit malu vir afteurer Serres Zadarier . Syster fichtel re tanip fpögtam: at tariarim an Anoras umris fbiberlete, ihr R vierige tich byth fant captumer eftimate shelm fante and anguatare anguat "femita:"ellimabit"abyf "Non cit'fup"terra'pote flas q coparctur el:"q fas II facture ve illudame ctus eft 'vt nullu' timeret. "Omne" fublime " videt : ามี พาพาตามีเดร. ไหลรามพลเป็นสีละ ยังน้ำ หนัง อีกุปเต mein. othefublime vibe ibe fit rex oim i pou. war if and in aver fit war ut and in aver a start and "ipfe eft'rest tup"wniners filios' fuperbie. 42. Efpondens auto'sob

la Teie volura . Elpondena alatiob C1.41 domino: coccessce disit. Sciofquiatomnia potes: coccessce zho ait: nost B. I wedagie & bis to surio diver, liter omnia potras ipofibile é le cibi mibil. da a, el marra d'angras, advarras d'a mu bol'is-ricipient tio. Quisell'ifte coore 4 cetat ute childe parcens at worbin t a novirian or Bookin ; der bieber if parties or statistics and the second states and the seco i celat cofilium abiqu patas abicondere.de äs renficiabit mibig ad nouril nt Societ' fam: & 'que vitra modu excedút feientiam inter revealer - rie d' drayyets per à sur lêter p gna e mirabiltağ nö sorami anti is mi yala uju banşança a iva freçosora i iva freçosor; introrm i'i so meam."Auda *& ego coo blie: ve vege loquar. herrogabe it to m niget, fine unya Antoiru. fourieru bl et. eil quar dinterrogabo te *& refponde mihi. cccco 'Auditu"auris*audiui te: anditione dat parts andiai tor pa d'illafer. annen pair arbe lanut on reteri unicatitem econooxeoo not nue de ocalos met visie terintrio edora circo infe merrenteha di meifen e biffact'flirreputani ät meifen frå dot*& ago penitètiam*in fauilla* & cinere. coocco on hungin an trian. Sympas of function em. facthe at polity locates 2 * Polkji autem * locutus couter . ifiere al point of antions on sign to unus'verba acco nia verba bec tobr pien dis il "hec"ad'iob:"dixit cocco phus ihrmaniter percalit mir tus an pai tu saunairu, sumpres ou ala is sha pha "ad "eliphaz" theminite. Firstus eft⁴ furor meas tui: n5.a. locati effia 'in te'& in duos' amicos שיוע, לע הוק לגבולדאידו מסממם כמסמרמימומו tuos:"qtfi"no'ellis locuti

Trafla.gre.ltr.cu iter.latina.

ceum me ectum untile finne fermos met fob, laberte pou danke bolls, laceras l'aspareur pou lade, de la acquie fepté vimico e ferté ariseco. e da, ne e aspare telle julgues die tuilé menée, nie mes al ferunn meb bobe e faciet

printi ein probler oft il no fadem eine autorite louisent probler oft il no fadem eine autorite segnant il no no pol eli pidali? vitoren no no louise il no no pol eli pidali? vitoren no no louise il no no pol eli pidali? fornit elle vera corra feruum mell tebe av Lationare diable antis reo topermetrie pou luis d'are bit ilt eliphos ibemanines: + buldad fanchases A Inditamative , the Ball of Souverse. menense a feetrunt fient peepie deebar. ela ruper aperator . ein fmelasas antur suitafer et is phe: e fobut precent cis ppt ich. rit infore, she laure der apapriae derrif diafat. at pha annit iobr eft ocuffet åt tje v pro i if anot exper pa total, toposed at arrow an and an and an another set in the set of th and materia it emece fratres risquir. Tanoras & mintas is affected durati ais toores etus ola § accidente ete which af r omnes delte viderat ih late ofie forie in mie mierre lore el ferner fest m a prime, electetifentat v bibellent apo eb i le méreu · parieres el ude méreis unschered elbus 4 diden für ele e enirati funt its manisteres derie, die Isalauras fui miere in indient in ek bie. I bedit ei mud ifg agea und a Schridtrachmuß aureum ficfigno ne man'n june als verent encant cover in moun . e obs buttere noutlie sob magiff priorb's fuetile proses eine ones beel e fimee mil-It: carrell fermiller ings boum millerafine femie tin , unputer if marginant , Buys Bows gitan, Ter Bit Gans paletan mille, nafeant är et filta fepte v fitte mad is giltano-yen ärtar fil övrä det bella sja toyari (se

vocente 656 polant piem: mit, who located the pit who we had not , the all Store el cellion: at terni amatibre comu e en nautor, do ll reiro dipartalace aleac. ele nen mehrefit feben filtas teb melioars na in fub celefti. beda abt eis pater fartis is in bullapasis. if cars fi dernit i murin breditaté ant fratres, virit ale iob port abiquipales le Thie de topaie . ibert et lies porte plagun floo cruth Sdraginta. + widtz TO TANK ITA LEASE TLATERALITA . EN LOVE 200 tilles face t filles filles face: This wing mores and the back wire was mores. event planeed. T montess eff tob fent Titarne yumie. ale ertanoreris las aftarfortes t pirmus thes. per site matting spague.

Explicit liber Job.

Trafla. B. HDie. Ter. beb. Job. rlij. Pritina. beb. "coram me"rectum"ficut feruns mens tob. cocco "Sumite" ergo'vobistfes ptem?tauros ' & feptem ptemª tauros ' & feptern arietes:' & ite" ad"ieruti meum*iob: coococcoco "& offerte⁴ holocaufhum pro vobis," Job sutem fernus meus*orabit*pro vobis; access faciem eius* fufcipiam : VI mon cooccoo vobisipatetur' failticia. *Neqs* enim 'locuti effis "corà me' rectü" ficut fer nus me?" job."A bierunt etgo "eliphaz " themand tes & baldath' fuites & fophar"manathites: 8 fecerunt'licut'iocutus fa rat'dominus*ad eos.« Et fulcepit* dominus cocco isciem#iob.* Dris quocu conertus eff'ad'p "iob:"cum oraret ille",p Fattaicas finis . 00000000000 "Etaddidit'dominm"ola "quecunqs fuerant" iob "duphcia." Venerunt alit "ad cif ocs fratres fui :"S vninerfe* forores fae': 8 cunctilq nouerit eilipti '& consederát' cá co pas ne"in domo ci?." Et mo nerűt'fup eű caput'& c5 folati funt*eum fup*on malo"qd "intulerat 'dns 'fup eum:" & dederüt "ei 'vnnfquider'oue "vnä' & "maurem" auream 'vn3 *Dominus sutenvisenedi sit "nouifimis" iob coo tagis di principio eius. "Et facta funt'el' qttuordecim* milia* onium :"& fex*milia*camelorum: o "X mille inga "boum:"X mille afine : coococcoc *& fuerunt*ei 'feptem*fi+ lit r'& trey coccoccoccos "fille." Et vocanit "nomé "vnuus"diem: ecceececco "&nomen"fectide"caffia: *Stnomen coccoc "tertie'cornu*ihbii,*Non funt autemfinuente oo *muheres* fpeciofe ficut filie# iob*in vninerfa¥ra Deditos' cis" pater fuus "hereditatem "inter 0000 te' iob*poft flagella' hec "centu quadraguta'ans mis:"& vidit soccoccocc filios faos: 8*filios filio rum faorū vigest quartā *generation?. N mortu» eit'fenex'& plen?" dieri

Explicit liber Iob.

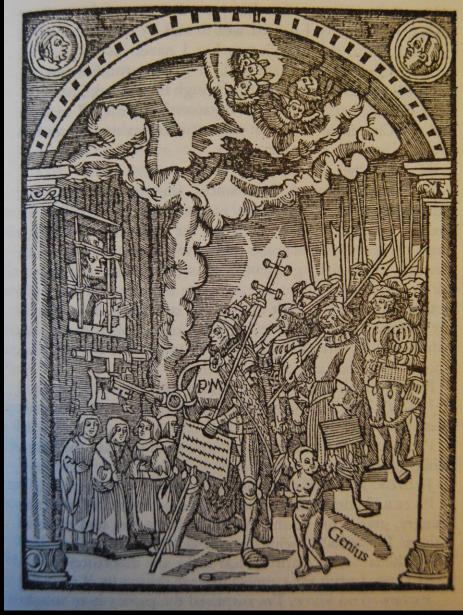
אלי נכונה לעבדי איובו "ושתה 110 n:2 'קחו' לכם' שבעה' פרים' ושבעה אילים' ולכו "אל "עבדי" איוב 1 שלה שלה יוהעליתם יעולה' בערכם, יואיוב עבדי "יתפלל ' עליכם, 'כי' אם 45 פוח ופניו ' אשא' לכלתי ' עשות עפכם 'נבלה 'כי' לא' דברתם 202 אַרֵי נְכוּנֵה " כעבדי " איובו 'וירכו אַליפּז׳הַתִיפַנִי 'וּבְלְדֵד ' הַשׁוֹחִי צפר הנעמתי, ויעשו כאשר דנר אַרִיהָם יְהוֶת ' וַיְשָׂא 'יְהוֶה'אֶת שוב שנה 'פני' איובו 'ויהוה' שב את שבות איוב " ברתפללו " בשר " רשרו ויסף יהוה את 'כל אשר' לאיוב שנה'נוא 'לטשנה : 'ויבאו' אליו' כל' אחיו וכל אחיתיו וכל זרעיו לפנים 725 אבלינוד 'ניאכלו' עמו' לחם " בביתו "וינודו לו'וינחטו'אתו על כל' הרעה אשר נהסרוצ הביא' והוה עליו, יויתנו לו איש נרא יכון השיטה'אחת'ואיש'נזם"זהב'אחד ו משמ ויהוה ברך "את אחרית איוב ינוה כלו מראשתו יויהו לו ארבעה עשר אלף צאן וששת אלפים ופיים ವಹದ್ದ יואלף צפר בכר ואלף אתונות : ויהי לו שבענה בנים ושלוש "בנה פרא "בנות : "ויקרא שם 'האחת יטיטה ושם השנית "קצישה , ושם שנה שלשבוא 'השלישית' קרן 'הפורי' ולא נמצא נשהיופה 'נשים'ופות כנטת איוב נכל הארץ ויתן להם "אביהם נחלה בתוך 120 "fratres carum." Visit au אחרי זאת אחרים ו "ויחו איוב אחרים אחריהם ו 201 מאה ' וארבעים ' שנה , וירא בכז באה את 'בניו' ואת 'בני' בניו' ארבשה יסות "יום 'ררותו'וופת איוב 'זַכן ושבע יסים:

This image is in the public domain.

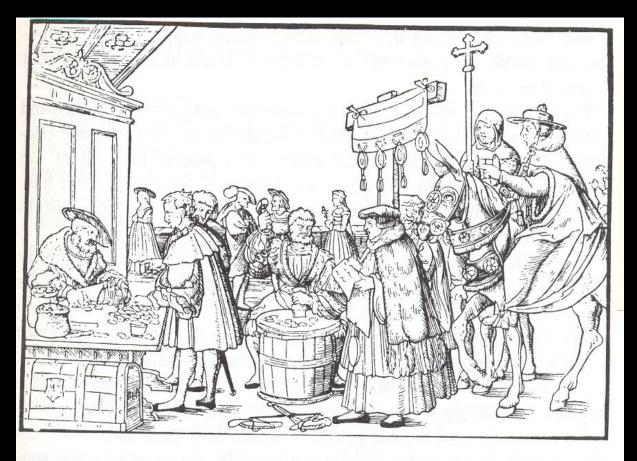
Complutense Polyglot Bible, 1522

This image is in the public domain.

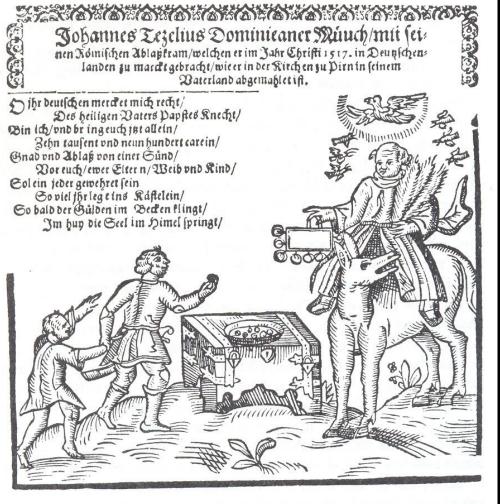
This image is in the public domain.

The sale of indulgences. On a pole, in the form of a cross, hangs the papal authorization for the sale; on the ground lie scales; two sacks of coins show the profit. (Woodcut by Jorg Breu the Elder, Geisberg, 353)

This image is in the public domain.

The sale of indulgences

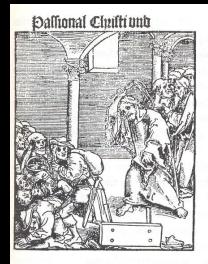

Caricature of Tetzel's sale of indulgences. The German verse recounts the famous verse attributed to Tetzel:

> As soon as the coin in the coffer rings, the soul into heaven springs. (Lutherhalle, Wittenberg)

Satire on the sale of indulgences

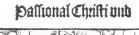
Passions of the Christ and Anti-Christ

Christ drives the money-changers out of the temple . . . (*John* 2)

The Pope sells special favours

Christ ascends to heaven . . . *John* 12)

The Pope will descend into hell

These images are in the public domain.

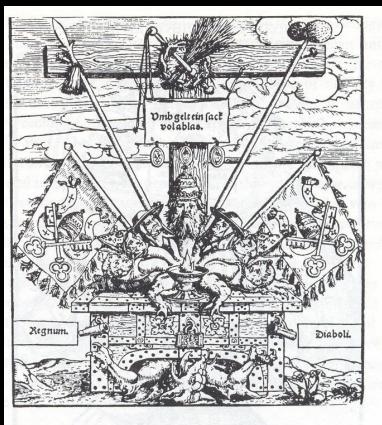
Reversible cardinal/fool

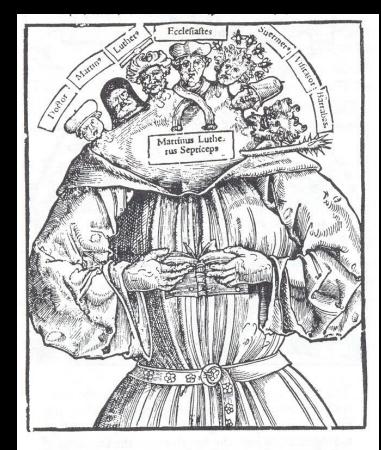
This image is in the public domain.

This image is in the public domain.

The seven-headed beast, the papacy. On the cross with the crown of thorns, the sponge, the whip, but not Christ, only the sign 'for money a sack full of indulgence'. Below, the inscription: 'the kingdom of Satan'. An allusion to the Book of Revelation. (Unknown master. Geisberg, 1575)

This image is in the public domain.

Luther as a seven-headed, self-contradicting monster. The allusion is, once again, to the Book of Revelation, only now used by a Catholic. (Woodcut from the title-page of Johannes Cochlaeus, Lutherus Septiceps, Leipzig, 1529. Lutherhalle, Wittenberg)

This image is in the public domain.

The Papacy and Luther as seven-headed monsters, From the Book of Revelations.

21H.343J / CC.120J Making Books: The Renaissance and Today Spring 2016

For information about citing these materials or our Terms of Use, visit: http://ocw.mit.edu/terms.